

สรุปผลการศึกษา

จากการสำรวจบัวผุด ในพื้นที่วิจัยและสาธิตวิชาการด้านป่าไม้ จังหวัดชุมพร ระหว่างเดือน กรกฎาคม 2551 ถึงเดือน กรกฎาคม 2552 พบบัวผุดทั้งหมด 10 จุด ซึ่งแต่ละจุดพบค่อนข้างน้อยไม่เกิน 10 ดอก พบบริเวณข้างเส้นทางสำรวจ ซึ่งเป็นป่าดิบเขาระดับต่ำ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลอยู่ในช่วง 350-600 เมตร ค่าความลาดชันเฉลี่ย 40 เปอร์เซ็นต์ และพบบริเวณริมลำน้ำห่างจากลำน้ำไม่เกิน 100 เมตร ซึ่งมีความต้องการความชื้นค่อนข้างสูง สำรวจพบบัวผุด ทั้งหมด 75 ดอก พบ ดอกบานทั้งหมด 40 ดอก (54%) ดอกเน่าทั้งหมด 25 ดอก (33%) ดอกตูม (ดอกที่ยังไม่บานในช่วงที่ทำการศึกษา) 10 ดอก (13%)

บัวผุดแต่ละดอกมีวงจรชีวิตที่ยาวนานกว่าจะผลิบบาน เริ่มจากเมล็ดขนาดเล็กฝังตัวอยู่บนรากหรือเถาของพืชให้อาศัย หรือต้นย่านไก่ต้มอยู่ในสกุล *Tetrastigma* ต้องใช้เวลานานกว่า 3 ปีเพื่อพัฒนาเป็นตาดอก (ปิยะ, 2552) และอีกกว่า 7 เดือนจึงเจริญเติบโตเป็นดอกตูมที่พร้อมจะบาน จากนั้น อีกประมาณ 2-3 วันจึงบานเต็มที่ โดยบานอยู่ได้เพียง 3-4 วันก็เริ่มโรยไป

จากการศึกษาระยะการเจริญเติบโตของบัวผุด พบว่าการเจริญเติบโตของบัวผุดมีระยะ 8-9 เดือน เริ่มจาก **ตาดอก** มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3.5-6.5 เซนติเมตร ขนาดเส้นรอบวงประมาณ 12-18.5 เซนติเมตร และมีความสูงประมาณ 2-4.5 เซนติเมตร ดอกบัวผุดจะเจริญเติบโตอยู่ในช่วงตาดอกประมาณ 3 เดือน (ช่วงอายุ 1-3 เดือน) **ดอกตูมที่มีแผ่นเกล็ดปิดมิด** มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 6.5-11 เซนติเมตร ขนาดเส้นรอบวงประมาณ 23-35.5 เซนติเมตร และมีความสูงประมาณ 4.5-6.5 เซนติเมตร ดอกบัวผุดจะเจริญเติบโต อยู่ในช่วงตาดอกประมาณ 3 เดือน (ช่วงอายุ 4-6 เดือน) **ดอกตูมที่มีแผ่นเกล็ดปิดไม่มิด** มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15-23 เซนติเมตร ขนาดเส้นรอบวงประมาณ 52-71 เซนติเมตร และมีความสูงประมาณ 12.5-13.5 เซนติเมตร ดอกบัวผุดจะเจริญเติบโต อยู่ในช่วงตาดอกประมาณ 3 เดือน (ช่วงอายุ 7-9 เดือน) **ดอกใกล้บาน** มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 19 เซนติเมตร ขนาดเส้นรอบวงมากกว่า 71 เซนติเมตร และมีความสูงประมาณ 13.5 เซนติเมตร **ดอกบาน** มีขนาดดอกบาน อยู่ระหว่าง 60-85 เซนติเมตร **ดอกเหี่ยว** หลังจากบานได้ 5-7 วัน กลีบดอกจะเริ่มเปลี่ยนสีเป็นสีน้ำตาลเข้มจนเป็นสีดำ ดอกจะค่อนข้างกรอบ ผุสลายง่าย ส่วนดอกที่ไม่ได้รับการผสมเกสร จะมีลักษณะคล้ายผลสับปะรดเหี่ยวสีน้ำตาล บัวผุดจะทยอยบานตลอดทั้งปี

ปัจจุบันบัวผุดได้ลดน้อยลงมาก ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญเร่งด่วนของสถานการณ์ปัจจุบัน คนได้พากันเข้าไปในพื้นที่เพื่อดูดอกบัวผุด โดยได้เหยียบย่ำเถา ย่านไก่ต้ม เหยียบย่ำดอกอ่อน ทำให้ดินบริเวณนั้นอัดแน่น ทำให้สภาพนิเวศดั้งเดิมหายไป ทำให้บัวผุดลดน้อยลงอาจส่งผลให้บัวผุดไม่ขึ้นในพื้นที่อีกก็เป็นได้ เพราะฉะนั้นควรมีมาตรการในการอนุรักษ์และป้องกันรักษาดอกบัวผุด เพื่อลดผลกระทบต่อแหล่งกระจาย และนิเวศวิทยาของบัวผุด เช่น การสร้างสะพานไม้ให้ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชม การติดป้ายสื่อความหมายในแต่ละจุด ให้ความรู้และส่งเสริมให้ชาวบ้านและคนชุมชนเห็นความสำคัญของดอกบัวผุด นำมาซึ่งการอนุรักษ์แหล่งชมดอกบัวผุดได้อย่างยั่งยืน